ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR ( RESEARCH BIB ) – 9.145, SJIF – 5,431

O'qituvchi: **Arslonova Ra‘no**

Talaba : **Turdiqulova Rushana**

# JORJ ORUELLNING “MOLXONA” ASARIDA HOKIMIYAT, TENGLIK G‘OYASI VA OBRAZLAR TIZIMI TALQINI

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada ingliz yozuvchisi Jorj Oruel tomonidan yaratilgan mashhur satirik asar — “Molxona”ning badiiy va g‘oyaviy xususiyatlari tahlil qilinadi. Asarda hayvonlar timsoli orqali jamiyatdagi siyosiy tuzum, hokimiyat uchun kurash, tenglik g‘oyasining buzilishi hamda inson erkinligining cheklanishi tasvirlangan. Muallif allegoriya uslubidan foydalanib, totalitar boshqaruv tizimining mohiyatini ochib beradi. Maqolada asarning yaratilish tarixi, voqealar rivoji, obrazlar tizimi, yetti qonun va asarning g‘oyaviy ahamiyati keng yoritiladi.

**Kalit so‘zlar:** Molxona, siyosiy satira, allegoriya, hokimiyat, tenglik, propaganda, diktatura.

## Kirish

XX asr jahon adabiyotida siyosiy va ijtimoiy muammolarni badiiy shaklda tasvirlash keng rivojlandi. Bu davr yozuvchilari jamiyatdagi adolatsizlik, siyosiy zulm va inson erkinligi masalalarini o‘z asarlarida chuqur yoritishga harakat qilganlar. Ana shunday yozuvchilardan biri ingliz adibi Jorj Oruel hisoblanadi.

Uning “Molxona” asari jahon adabiyotida siyosiy satira janrining eng mashhur namunalaridan biridir. Asar bir qarashda hayvonlar hayoti haqida hikoya qiluvchi ertakka o‘xshasa ham, aslida unda inson jamiyatidagi siyosiy jarayonlar, hokimiyat uchun kurash va tenglik g‘oyasining buzilishi tasvirlangan.

Muallif hayvonlar obrazlari orqali jamiyatdagi siyosiy tizimlarning mohiyatini ochib beradi. Asarda hokimiyatni qo‘lga kiritgan shaxslarning vaqt o‘tishi bilan qanday qilib o‘z manfaatlarini ko‘zlay boshlashi ko‘rsatib berilgan.

Asarning yaratilish tarixi

“Molxona” asari 1945-yilda yozilgan bo‘lib, u XX asr siyosiy voqealaridan ilhomlangan. Muallif asarni yozishda siyosiy tuzumlarning o‘zgarishi va ularning jamiyatga ta’sirini ko‘rsatishni maqsad qilgan.

Asar allegorik uslubda yozilgan bo‘lib, undagi har bir hayvon muayyan ijtimoiy qatlam yoki siyosiy kuchni ifodalaydi. Shu sababli asar nafaqat badiiy, balki siyosiy va falsafiy mazmunga ham ega.

Asarning voqealar rivoji

Asar fermada yashovchi hayvonlarning o‘z xo‘jayinlariga qarshi qo‘zg‘olon ko‘tarishi bilan boshlanadi. Hayvonlar insonlar ularni ekspluatatsiya qilayotganini tushunib yetadi va erkin jamiyat qurishga qaror qiladi.

Qo‘zg‘olon natijasida ular fermani egallab oladi va yangi hayot boshlaydi. Dastlab barcha hayvonlar tenglik asosida yashashga harakat qiladi.

Ammo vaqt o‘tishi bilan cho‘chqalar asta-sekin hokimiyatni o‘z qo‘llariga oladi. Natijada fermadagi tenglik g‘oyasi buzilib, yangi hukmron tabaqa paydo bo‘ladi.

Asardagi yetti qonun

Hayvonlar qo‘zg‘olondan so‘ng yangi jamiyat qoidalarini yaratadi. Bu qoidalar “Yetti qonun” deb ataladi.

1.Ikki oyoqli barcha mavjudotlar — dushman.

2 .To‘rt oyoqli yoki qanotli barcha mavjudotlar — do‘st.

3.Hech bir hayvon kiyim kiymaydi.

4.Hech bir hayvon karavotda uxlamaydi.

5.Hech bir hayvon spirtli ichimlik ichmaydi.

6.Hech bir hayvon boshqa hayvonni o‘ldirmaydi.

7.Barcha hayvonlar teng.

Vaqt o‘tishi bilan cho‘chqalar bu qonunlarni o‘z manfaatlari uchun o‘zgartirib yuboradi. Oxir-oqibat yettinchi qonun quyidagicha o‘zgartiriladi:

“Barcha hayvonlar teng, ammo ba’zi hayvonlar boshqalardan ham tengroq.”

Bu ibora asarning asosiy g‘oyasini ifodalaydi.

Asardagi asosiy obrazlar:

Old Major obrazi

Old Major hayvonlar qo‘zg‘olonining g‘oyaviy yetakchisi hisoblanadi. U hayvonlarni insonlarga qarshi kurashishga undaydi va erkin jamiyat qurish g‘oyasini ilgari suradi.

Old Major obrazi yangi g‘oyalarni ilgari surgan, ammo ularning natijasini ko‘rishga ulgurmagan shaxslarni ifodalaydi.

Napoleon obrazi

Napoleon fermada hokimiyatni egallab olgan cho‘chqa hisoblanadi. U asta-sekin diktatorga aylanadi.

Napoleon hokimiyatni mustahkamlash uchun itlardan foydalanadi va boshqa hayvonlarni qo‘rqitib turadi. Bu obraz hokimiyatni o‘z qo‘liga jamlab, uni shaxsiy manfaatlari uchun ishlatadigan rahbarlarni ifodalaydi.

Snowball obrazi

Snowball aqlli va tashabbuskor qahramon sifatida tasvirlanadi. U fermani rivojlantirish uchun ko‘plab rejalar ishlab chiqadi. Eng mashhur g‘oyalaridan biri shamol tegirmoni qurishdir.

Ammo Napoleon uning obro‘sidan qo‘rqib, uni fermadan haydab chiqaradi.

Boxer obrazi

Boxer kuchli va mehnatkash ot bo‘lib, fermadagi eng sadoqatli hayvonlardan biridir. U doimo ko‘proq ishlashga harakat qiladi.

Uning asosiy shiori:

“Men yanada ko‘proq ishlayman.”

Boxer obrazi oddiy mehnatkash xalq timsoli hisoblanadi.

Benjamin obrazi

Benjamin dono eshak bo‘lib, fermadagi voqealarni yaxshi tushunadi. Ammo u deyarli hech qachon o‘z fikrini ochiq aytmaydi.

Bu obraz jamiyatdagi voqealarni tushunadigan, ammo faol kurashmaydigan insonlarni ifodalaydi.

Squealer obrazi

Squealer propaganda ustasi bo‘lib, Napoleonning barcha qarorlarini oqlashga harakat qiladi. U boshqa hayvonlarni ishontirish uchun turli yolg‘on va bahonalar o‘ylab topadi.

Bu obraz propaganda va axborot manipulyatsiyasini ifodalaydi.

Mollie obrazi

Mollie bezak va qulay hayotni yaxshi ko‘radigan ot sifatida tasvirlanadi. U erkinlik g‘oyasiga qiziqmaydi.

Bu obraz shaxsiy manfaatlarini hamma narsadan ustun qo‘yadigan insonlarni ifodalaydi.

Qo‘ylar obrazi

Qo‘ylar fermadagi eng sodda hayvonlar bo‘lib, ular cho‘chqalar aytgan gaplarni takrorlab yuradi.

Bu obraz propaganda ta’siriga tez beriladigan odamlarni ifodalaydi.

Itlar obrazi

Napoleon tarbiyalagan itlar fermadagi qo‘rqitish vositasi hisoblanadi. Ular diktator hokimiyatini himoya qiladi.

Bu obraz davlatning kuch ishlatuvchi tizimlarini ifodalaydi.

Shamol tegirmoni voqeasi

Asarda shamol tegirmoni qurish g‘oyasi muhim voqealardan biri hisoblanadi. Dastlab bu g‘oyani Snowball ilgari suradi. Tegirmon fermani rivojlantirishi kerak edi.

Ammo Napoleon Snowballni haydab chiqargach, keyinchalik aynan shu g‘oyani o‘zi ilgari surgandek qilib ko‘rsatadi.

Bu voqea siyosatda g‘oyalarni o‘zlashtirish va tarixni o‘zgartirib ko‘rsatish holatlarini ifodalaydi.

Asarning asosiy g‘oyasi

Asarning asosiy g‘oyasi shundan iboratki, hokimiyat nazoratsiz qoldirilsa, u adolatsizlikka olib keladi. Tenglik g‘oyasi bilan boshlangan harakat oxir-oqibat yangi diktaturaga aylanishi mumkin.

Muallif o‘quvchini jamiyatdagi siyosiy jarayonlarga tanqidiy qarashga undaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, “Molxona” asari jahon adabiyotining eng mashhur siyosiy satirik asarlaridan biridir. Jorj Oruel ushbu asar orqali hokimiyat, tenglik va jamiyat muammolarini chuqur tasvirlab bergan.

Asarda yaratilgan obrazlar jamiyatdagi turli ijtimoiy qatlamlarni ifodalaydi. Shu sababli “Molxona” asari bugungi kunda ham o‘z dolzarbligini yo‘qotmagan.

**Foydalanilgan adabiyotlar :**

1.Jorj Oruel "Molxona" .London: Secker & Warburg, 1945.

2.Rodden, John. “Molxona” asarini tushunish: Jorj Oruellning alegorik novellasi tahlili. Nyu-York: Palgrave Macmillan, 2000.

3.Meyers, Jeffrey. Oruell: Avlodning sovuq vijdoni. Nyu-York: Norton, 2000.

4.Crick, Bernard. Jorj Oruell: Hayot va ijod. London: Secker & Warburg, 1980.

5.Bloom, Harold (tahr.). Jorj Oruellning “Molxona”si. Nyu-York: Chelsea House, 2002.

6.Newsinger, John. Oruellning haqiqat siyosati. London: Palgrave Macmillan, 1999.

7.Fay, Stephen. “Molxona”da siyosiy satira va alegoriya. Journal of Modern Literature, Vol. 23, No. 4, 2001.

8.Hitchens, Christopher. Nima uchun Oruell muhim. Nyu-York: Basic Books, 2002.

9.Wood, James. Buzilgan mulk: Adabiyot va e’tiqod haqida insholar. London: Jonathan Cape, 1999.

10.Patai, Daphne. Oruell sir-mystikasi: Erkak ideologiyasi bo‘yicha tadqiqot. Amherst: University of Massachusetts Press, 1984.